

НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ

НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКИ ПАРКОВИ СРБИЈЕ АНАЛИЗА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И СОЦИЈАЛНИХ ПИТАЊА

Мај 2023

Садржај

1	УВОД	4
2	ОПИС ПРОЈЕКТА	5
3	ПОЛИТИКА И ПРАВНИ ОКВИРИ	9
4	ТРЕНУТНО СТАЊЕ	11
4.1	Ниш	11
4.2	Чачак	13
4.3	Крушевац	15
5	ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПЛАВЉАЊЕ УТИЦАЈИМА	17
6	ОБЈАВЉИВАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА И КОМУНИКАЦИЈЕ	23

Списак скраћеница

ЕБРД	Европска банка за обнову и развој
АПЗЖССП	Акциони план за заштиту животне средине и социјална питања
Политика	ЕБРД-ова политика заштите животне средине и социјалних питања 2019
ЖС&СП	Животна средина и социјална питања
ИКТ	Информационо-комуникационе технологије
МУП	Министарство унутрашњих послова
Министарство	Министарство за јавна улагања Републике Србије
НТР	Нетехнички резиме
ЈУП	Јединица за управљање пројектом
ОИЕ	Обновљиви извори енергије
План	План укључивања заинтересованих страна
НТП	Научно-технолошки парк

1 УВОД

Преглед Пројекта. Европска банка за обнову и развој („ЕБРД“) и Влада Републике Србије („Влада“) разматрају финансирање проширења три постојећа научно-технолошка парка („НТП“) у Србији:

1. НТП Ниш од оквирно 16,200 м² бруто површине
2. НТП Чачак од оквирно 12,800 м² бруто површине
3. НТП Крушевац од оквирно 11,000 м² бруто површине („Пројекат“).

Требао би напоменути да су постојећи паркови у Нишу и Чачку формално основани као НТП-ови, док је постојећи објекат у Крушевцу тренутно Пословни инкубатор, који ће, након проширења, прерастати у Регионални индустријско-технолошки парк. Ради лакшег читања, сва три се заједно у овом НТП-у називају НТП-ови.

Пројекат спада у категорију „Б“¹ у складу са ЕБРД-овом политиком заштите животне средине и социјалних питања („Политика 2019“).

Договори за имплементацију пројекта. Новоформирано Министарство за јавна улагања Републике Србије („Министарство“) биће одговорно за имплементацију Пројекта. Јединицу за управљање пројектом („ЈУП“) именовало је Министарство. Пре почетка грађевинских радова, Министарство и јединице локалне самоуправе потписаће споразум који ће за предмет имати регулисање права и обавеза свих стана у имплементацији Пројекта. Извођаче радова и стручни надзор ће одабрати Министарство кроз поступак јавне набавке.

Трајање Пројекта. Оквирно се очекује да тендерска процедура за пројекат почне до краја другог квартала 2023. године. Процењује се да ће сама тендерска процедура трајати око 3 месеца, док је очекивано време трајања извођења грађевинских радова 18 месеци.

Предности Пројекта. Проширење тренутних капацитета НТП-ова допринеће привредном расту у градовима у којима се налазе НТП-ови, и у самим регионима. Изградња нових објеката, са садржајима који раније нису били доступни у тим градовима, би требало да допринесе расту привредног туризма. Дакле, специфични позитивни утицаји предложеног Пројекта укључују:

- > привредни раст градова и региона којима они припадају,
- > подстицање и промоцију иновација,
- > напредни прелазак на еколошки одрживу економију, са ниским садржајем угљеника и економију повољну за климу,
- > подршка новим еколошким технологијама, зеленим пословима и услугама,
- > имплементација и промоција принципа одрживог пројектовања зграда, и еколошки прихватљивих, одрживих и ресурсно ефикасних оперативних пракси.

Овај документ је резиме процене заштите животне средине и социјалних питања Пројекта („ЖС&СП“). Он даје резиме позадине и описа пројекта, законских услова, основних услова у пројектној области, ЖС&СП утицаја са мерама ублажавања потребних да би се пројекат структурно ускладио са ЕБРД-овом Политиком 2019, као и захтевима за објављивањем и начин комуникације на Пројекту.

¹ ЕБРД категорише своје пројекте у три категорије (А, Б, Ц). Пројекат спада у категорију „Б“ када су његови потенцијални утицаји на животну средину и/или социјални утицаји специфични за локацију пројекта, и/или се лако идентификују и решавају кроз делотворне мере ублажавања.

2 ОПИС ПРОЈЕКТА

Дизајн Пројекта и дозволе. Статус пројектне документације и добијених дозвола је приказан у наставку:

Табела 1: Статус дизајна Пројекта и дозвола

НТП	Пројектна документација	Дозволе	Одобрење техничке документације од стране Министарства унутрашњих послова („МУП“) ²
Ниш	Идејно решење је припремљено у децембру 2022.године. Главни пројекат још није израђен, али је недавно у поступку јавне набавке изабрана лиценцирана компанија за израду главног пројекта.	За НТП Ниш су издати само локацијски услови (на основу идејног решења). <i>Напомена: НТП Ниш очекује да достави документацију за грађевинску дозволу средином фебруара.</i>	Након издавања грађевинске дозволе, пројектну документацију ће морати да одобри МУП.
Чачак	Оба главна пројекта су припремљена у октобру 2022.године.	Добијени су и локацијски услови (јун 2022.) и грађевинска дозвола (септембар 2022.).	Пројектна документација још увек није одобрена од стране МУП-а.
Крушевац		Добијени су и локацијски услови (март 2022.) и грађевинска дозвола (август 2022.).	МУП је одобрио пројектну документацију.

Пројектне компоненте. Кључне компоненте пројектне документације наведене изнад су сажете у табели испод за сваки НТП. Предвиђене су три врсте радова: изградња, реконструкција и проширење постојећих капацитета. Сва три пројекта подразумевају употребу обновљивих извора енергије („ОИП“). Сви радови предвиђени пројектом ће се обављати на земљишту у јавној својини. За потребе имплементације пројекта неће бити потребно прибављање додатних/нових грађевинских парцела и то из разлога што су сви радови планирани на постојећим грађевинским парцелама које су у јавном власништву.

² Техничка документација мора бити прегледана и одобрена од стране МУП-а (локалне службе за ванредне ситуације) у погледу мера заштите од пожара. Одобрење се мора прибавити пре техничког пријема и употребне дозволе. Одобрење потврђује да је пројектна документација усклађена са позитивном законском регулативом из области заштите од пожара.

Табела 2: Компоненте Пројекта

	Ниш	Чачак	Крушевац
Врста радова који се изводе	<p>Проширење:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Постојећег објекта, изградњом новог објекта који ће бити повезан са постојећим објектом грејним ходником у нивоу првог спрата 	<p>Изградња:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Комерцијално-производног објекта (радионице за склапање готових производа без присуства опасних материја) 	<p>Изградња:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ отворене надстрешнице ○ мулти-функционалног објекта ○ покривеног складиште ○ индустријске зграду ○ трафо станице <p>Реконструкцију:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ пословне зграде са истраживачком лабораторијом <p>Проширење:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ постојеће пословне зграде тако да буде трансформисана у конгресни центар³
Величина и распоред	<p>16,234.32 м²</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ подрум (који ће укључивати гаражу, техничке просторије и лабораторије) ○ приземље (које ће укључивати гаражу, улазни хол са купатилом, лабораторију и лифтове и степенице) ○ 5 спратова (који ће укључивати пословне просторе, сале за састанке, санитарне чворове, чајне кухиње, конференцијску салу, просторе за социјализацију/забаву и терасу). 	<p>12,759.01 м²</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ сутерен (који ће укључивати канцеларије, радионице, просторије за одржавање и лифтове) ○ приземље + 2 спрата који ће укључивати канцеларије, просторије за одржавање, чајне кухиње са кафе баром, техничке просторије лифтова, атријум са уређеним парк простором и рецепцију са изложбеним делом). 	<p>10,907.65 м²</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ отворена надстрешница: приземље (улазна пешачка надстрешница) ○ мулти-функционални објекат: приземље (које ће укључивати изложбени део и рецепцију, санитарне чворове и вертикалне комуникације + 3 спрата (теретана са свлачионицама и санитарним чворовима, собу за забаву и одмор, терасу и техничку просторију) ○ конгресни центар: приземље (рецепција, кафић, 2 амфитеатра и санитарне чворове) + 2 спрата (канцеларије, техничка просторија, кафић и санитарне чворове) ○ пословна зграда са истраживачком лабораторијом: приземље (архива, магацин и 3Д лабораторија) + 4 спрата (канцеларије, санитарни чворови, чајне кухиње и техничке просторије) ○ наткривена остава: приземље (отворена надстрешница са једним делом затвореним за техничке просторије и складиштење пратећег материјала; погодно за организацију сајмова и презентација)

³ Нови објекат ће се градити на другој локацији постојећег НТП-а. Стара управна зграде која се већ налази на новој локацији биће реконструисана заједно са изградњом нових објеката.

	Ниш	Чачак	Крушевац
			<ul style="list-style-type: none"> ○ индустријски објекат: приземље (пројектовано као скуп мањих производних јединица са санитарним чворовима) ○ трафо станица: приземље
Процењена вредност радова (ЕУР)	16,209,516.49	13,960,667.91	13,067,810.30
Планирани систем грејања	<ul style="list-style-type: none"> ○ Даљинско грејање и топлотне пумпе 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Две топлотне пумпе (ваздух-вода) и допунски гасни котлао (720 КВ) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Два котла на природни гас (773 КВ); потребно је 12м цевне мреже
ОИЕ компоненте⁴	<ul style="list-style-type: none"> ○ Фото-напонски систем на крову (непознате снаге) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Фото-напонски систем на крову (121 КВ); очекивана годишња производња електричне енергије: 141 MWh ○ Фото-напонски панели на фасади на јужној и западној страни (110 КВ), очекивана годишња производња електричне енергије: 128.5 MWh ○ Две паметне клупе (непознате снаге) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Два соларна система на крову – соларни колектори за припрему топле воде (136 КВ)
Лабораторије укључене у пројекат	Да	Не	Да, у пословној згради са истраживачком лабораторијом
Гаража укључена у пројекат	Да (да се повећа број паркинг места са постојећих 76 на 157)	Не	Не

⁴ Ове компоненте се неће финансирати из кредита Банке.

	Ниш	Чачак	Крушевац
Визуализација нових објеката			

3 ПОЛИТИКА И ПРАВНИ ОКВИРИ

Национална политика. Националне политике релевантне за Пројекат обухватају Стратегију развоја стартап екосистема 2021-2025. која има за циљ да убрза развој стартап екосистема, подстакне иновације и привредни раст у Србији, и Стратегију научног и технолошког развоја Србије 2021-2025. која има за циљ јачање институција и истраживача у научно-истраживачком и иновационом систему и неговање иновација у приоритетним технологијама.

Релевантни институционални оквир. Кључне институције релевантне за Пројекат су представљене у табели испод.

Табела 3 – Списак кључних институција

Институција	Задачи релевантни за пројекат
<i>Државни ниво</i>	
Министарство за јавна улагања	> Одговорни за имплементацију пројекта
Министарство науке, технолошког развоја и иновација	> Одговорни за унапређење научне и технолошке области у Србији и за развој НТП мреже
Телеком Србија	> Пружа подршку за ИКТ инфраструктуру > Укључен у издавање локацијских услова (аспект ИКТ-а и интер-конекције)
<i>Локални ниво</i>	
Министарство унутрашњих послова (локална служба за ванредне ситуације)	> Прегледа и даје сагласност за техничку документацију (у погледу усклађености са прописима о заштити од пожара и примењеним техничким решењима, прорачунима, материјалима, архитектонским решењима, саобраћајним решењима, електро инсталацијама и многим другим елементима)
Градске власти (Ниш, Чачак, Крушевац)	> Одговорни за издавање грађевинских и употребних дозвола за пројекат

Национални правни оквири. Имплементација Пројекта захтева усклађеност сета националних законских и подзаконских аката у областима заштите животне средине, планирања и изградње, заштите воде, загађења ваздуха, заштите природе, управљање чврстим отпадом, здравља и безбедности на раду, итд. Кључно релевантно национално законодавство обухвата Закон о планирању и изградњи, Правилник о садржини, начину и поступку израде и контроле техничке документације, Закон о безбедности и здрављу на раду, Закон о заштити од пожара, Закон о иновационој делатности, Закон о раду, законима и правилницима о планирању ИКТ инфраструктуре, сајбер безбедности – безбедност информација (система) и приватности – заштита података и други примењиве услове.

Услови ЕБРД-а. ЕБРД је посвећена промовисању еколошки прихватљивог и одрживог развоја. Њена Политика (2019) наводи како ће Банка процењивати и пратити ризике и утицаје пројекта на ЖС&СП и поставља минималне захтеве за управљање утицајима и ризицима на ЖС&СП изазваним пројектима које финансира. Банка је дефинисала посебне услове за реализацију („УР“) и захтева да њени пројекти буду структурирани тако да испуњавају следеће:

- УР 1: Процена и управљање заштитом животне средине и социјалним питањима
- УР 2: Радни односи и услови рада
- УР 3: Ефикасност ресурса, и превенција и контрола загађења
- УР 4: Здравље, безбедност и сигурност
- УР 5: Откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и присилно пресељење
- УР 6: Очување био-диверзитета и одрживо управљање природним ресурсима
- УР 7: Староседеоци⁵

⁵ Није примењиво на овај пројекат

- УР 8: Културно наслеђе
- УР 9: Финансијски посредници⁶
- УР 10: Објављивање информација и укључивање заинтересованих страна

ЕУ и други услови. ЕБРД, као потписница Европских принципа за животну средину, посвећена је обезбеђивању да пројекти буду структурирани тако да испуњавају еколошке принципе, праксе и суштинске стандарде ЕУ. Најважнији услови ЕУ који се примењују на пројекат укључују Директиву о енергетској ефикасности, Директиву о енергетским перформансама зграда, Оквирну директиву о отпаду, ЕУ Директиву о мерама за високи заједнички ниво сајбер безбедности широм Уније – Мрежна и информациона безбедност 2 („МИБ 2“) и ОХС директиве.

Имплементација овог Пројекта ће стога омогућити носиоцу Пројекта да испуни националне услове и стратегијске циљеве, као и услове ЕБРД-а и ЕУ. ЖС&СП акциони план („АПЗЖССП“) развијен за овај пројекат укључује скуп свеобухватних мера ублажавања како би се пројекат ускладио са свим овим условима.

⁶ Није примењиво на овај пројекат

4 ТРЕНУТНО СТАЊЕ

4.1 Ниш

Локација планираног НТП-а. Планирани објекат се налази приближно 2 км од центра Ниша (на истој локацији где се налази постојећа зграда НТП-а). Грађевинска парцела је неискоришћена парцела са више дрвећа (видети слику испод), која се налази у оквиру универзитетског насеља и окружена је објектима намењеним образовању, научно-истраживачким активностима и студентским домовима.

Google Earth приказ локација како постојећег тако и будућег НТП-а у Нишу је дат испод.

Слика 1: Google Earth поглед на постојеће и будуће НТП локације у Нишу

Хидрографска мрежа. Ниш има значајно развијену хидрографску мрежу, са великим бројем потока, река, бујица са сталним и повременим токовима. Две главне реке су Јужна Морава и Нишава. НТП парцела се налази оквирно 850м ваздушне удаљености од реке Нишаве која кроз град протиче у дужини од 39,795м. Подручје је такође познато по подземним и термо-минералним водама.

Квалитет воде. Завод за јавно здравље Ниш прати квалитет воде реке Нишаве од 2008.године. Према Плану развоја града Ниша (2020), квалитет река Јужне Мораве и Нишаве се углавном сматра класом 3⁷, али често опада „ван класе“ због лошег третмана отпадних вода и испуштања загађивача. Квалитет подземних вода је углавном задовољавајући.

Водовод и дистрибуција. Ниш има три одвојена водовода – Медијана, Студена и Љуберађа, за снабдевање водом 350.000 људи и привреде. Медијана систем се напаја подземном и претходно пречишћеном водом из реке Нишаве. Овај систем помаже да се стабилизује цео систем водоснабдевања

⁷ Према националним прописима, површинске воде треће класе се могу користити за: снабдевање водом за пиће уз претходну обраду коагулацијом, флокулацијом, филтрацијом и дезинфекцијом, купање и рекреацију, наводњавање и индустријску употребу (технолошка и раскладна вода).

града у периодима смањеног снабдевања воде из других извора. Квалитет воде из реке Нишаве је стога кључан за стабилност градског водовода.

Управљање отпадним водама. Град Ниш има комбинован канализациони систем којом управља ЈКП „Наиссус“. Мрежа је дуга око 531 км, а мешовити канализациони системи су постављени у ужем градском језгру, док је одвојени тип канализације (за одвајање атмосферских од санитарних вода) изграђен у неким новоизграђеним деловима града. Отпадне воде се испуштају у реку Нишаву. Не постоји централно постројење за пречишћавање отпадних вода нити индустријски пред-третман отпадних вода, што доводи до загађења реке. Пројекат прикупљања и пречишћавања отпадних вода Ниш почео је у септембру 2022. године са роком од три године за изградњу канализационог система и четири године за изградњу постројења пречишћавања отпадних вода.

Земљиште. Најзаступљеније врсте земљишта у граду су алувијум, чернозем, црвени и подзоли, скелетна и скелетоидна земљишта. Постоје ограничене информације о пропусности земљишта и нивоа подземних вода на подручју на којем се планира изградња НТП-а. Подручје око пројектне парцеле се користи за образовне и научне објекте. Ниш се налази у сеизмичкој зони умереног интензитета, па му не прети ризик већих земљотреса.

Климатски фактори и климатске промене. Клима у Нишу је умерено континентална са топлим летима и хладним зимама. Просечна температура је 11.9°C, а просечна годишња количина падавина је 607мм. До краја 21. века очекује се континуирани пораст температуре са порастом температуре до 4.0°C, док се предвиђа смањење количине падавина за 10%. Доминантни утицаји климатских промена у Нишу су поплаве и суше. Ризик од клизишта у Нишу је веома низак до низак.

Квалитет ваздуха. У Нишу постоје три станице за праћење квалитета ваздуха. Ваздух у Нишу спада у категорију 3 – прекомерно загађен, због прекорачења граничних вредности суспендованих честица PM₁₀ и PM_{2.5}. Не прекорачују се просечне годишње граничне вредности осталих загађивача ваздуха (SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃)⁸.

Бука. Ниш је подељен на 6 зона буке⁹. Подручје Пројекта је у другој зони: „туристичке зоне, кампови и школске зоне“, где је дозвољени ниво буке до 50 ДБ током дана, а до 45 ДБ током ноћи. Друмски саобраћај је окарактерисан као доминантан извор буке у градском подручју.

Биолошки и еколошки ресурси. Ниш има велики шумски покривач од 482,56 км², а зарасло растиње покрива 26% његове површине. У граду постоје разне биљне врсте укључујући српску рамонду и Наталијину рамонду, као и две врсте инвазивних биљака. Будућа локација НТП-а се налази у склопу универзитетског насеља, па се у близини налазе хортикултурне биљке и урбане земљишне површине. У Нишу је забележено укупно 100 врста птица, од којих су 75 гнездарице. Локација Пројекта није у близини ниједног заштићеног подручја и изградња неће утицати на природна станишта резидентних врста.

Пејзажни и визуелни аспекти. НТП парцела се налази у урбаној зони и окружена је објектима намењеним за образовање, научно-истраживачке активности и студентску службу. Не очекује се да ће НТП имати негативне визуелне утицаје или утицаје на пејзаж.

Материјал и отпад. Град Ниш пружа услуге сакупљања, отклањања и одлагања комуналног отпада преко ЈКП „Медијане“. Отпад се одлаже на депонију „Бубањ“ на којој је у току санација и затварање постојеће,

⁸ Годишњи извештај о квалитету ваздуха у Републици Србији у 2021. години, доступан је на: http://www.sepa.gov.rs/download/Vazduh_2021.pdf

⁹ Одлука о одређивању акустичких зона коју је Градско веће донело 2018. године

и изградња нове санитарне каде. Ниш такође има и рециклажни центар у индустријској зони града, за сортирање и прераду секундарних сировина.

4.2 Чачак

Локација планираног НТП-а. Планирани објекат је у предграђу Чачка, у изолованој индустријској зони, оквирно 2.2 км од центра града. Грађевинска парцела је у оквиру постојећег комплекса НТП-а, окружена објектима индустријског типа. НТП-у се лако прилази са магистралног пута који повезује Чачак и Ужице. Google Earth приказ локација, како постојећег тако и будућег НТП-а, је дат испод.

Слика 1: Google Earth приказ постојећег и будућег објекта НТП-а у Чачку

Хидрографска мрежа. Чачак има значајне хидрографске карактеристике као што су реке, језера, и термо-минерални извори који припадају сливу Западне Мораве. Западна Морава протиче кроз центар града и удаљена је 1.5 км од планираног НТП-а, што указује да локалитет није у зони плављења. У граду, Западна Морава има притоке, углавном са планина које се граниче са басеном Чачка. Подземне воде су присутне на дубини од 3.3 до 4.5 м испод површине тла.

Квалитет воде. Праћење квалитета воде спроводи се за реке Западну Мораву, Каменицу и Чемерницу. Према последњим мерењима квалитета воде из јануара 2023. године, прве две реке су оцењене као класа 3, док је трећа река оцењена као класа 4¹⁰.

Водовод и дистрибуција. Водоводом у Чачку управља ЈКП „Водовод“ Чачак. Чачак се снабдева из регионалног водовода „Рзав“. Сирова вода из реке Рзав се пречишћава у постројењу за пречишћавање воде, транспортује до резервоара, а потом дистрибуира крајњим потрошачима.

¹⁰ Према националном законодавству, површинске воде треће класе се могу користити за: снабдевање водом за пиће уз претходну обраду коагулацијом, флокулацијом, филтрацијом и дезинфекцијом, купање и рекреацију, наводњавање и индустријску употребу (технолошка и раскладна вода), док се површинске воде четврте класе могу користити за: снабдевање пијаћом водом уз претходни третман коагулацијом, флокулацијом, филтрацијом и дезинфекцијом и побољшаним методама пречишћавања, за наводњавање и индустријску употребу (технолошка и раскладна вода).

Управљање отпадним водама. Чачак има канализациону мрежу посебног типа, са санитарном канализацијом која се без пречишћавања испушта у Западну Мораву низводно од града. Атмосферске воде у градским и приградским насељима се одводе са 14 магистралних сливника, од којих се 11 такође улива у Западну Мораву. У току је пројекат изградње постројења за пречишћавање отпадних вода.

Није изграђена инфраструктура за прикључење новог објекта НТП-а на санитарну канализациону мрежу. Прикључан на атмосферску канализацију тренутно није могућ с обзиром да још није изграђен у том подручју.

Земљиште. Педолошки састав земљишта на територији града је разнолик. Најзаступљенија су алувијална земљишта, иловаче, тресетишта и параподзоли. Земљиште око пројектне парцеле се користи у индустријске сврхе. У близини нема пољопривредног земљишта. Чачак се налази у зони сеизмичког интензитета од 7° МЦС скале¹¹. Дакле, терен није подложен разорним земљотресима.

Климатски фактори и климатске промене. Климату у Чачку карактерише средње-континентална клима са просечном годишњом температуром од 10.5°C и просечном годишњом количином падавина од 693 мм. Предвиђања о климатским променама указују да се очекује да ће просечна годишња температура порастати за 2.0°C до 4.0°C до краја века, док се очекује да ће количина падавина или остати иста или се смањити за 5%. Урбано подручје, укључујући подручје Пројекта, је под ниским ризиком од поплава због одбрамбених насипа и брана на рекама који су претходно изграђени. Пораст температуре повећава ризик од суше, док је ризик од клизишта занемарљив.

Квалитет ваздуха. Главни извори загађења ваздуха су друмски саобраћај и производња топлотне енергије у индивидуалним котловима на фосилна горива. Праћење квалитета ваздуха врши Завод за јавно здравље Чачак на 7 надзорних станица. Измерене количине суспендованих честица PM_{2.5} and PM₁₀ премашују њихове просечне годишње граничне вредности¹².

Бука. Завод за јавно здравље Чачак на годишњем нивоу мери буку у граду на 13 мерних места, али локација НТП-а није обухваћена као мерно место. На основу запажања током обиласка локације, главни извори буке на локацији НТП-а су индустријске активности, као и друмски и железнички саобраћај.

Биолошки и еколошки ресурси. Преко 60% површине Чачка се користи за различите пољопривредне активности, док је остатак углавном прекривен континенталним листопадним шумама са пропланцима. Доминантне врсте у шумама су храст, граб, буква, јасен, јасика, јавор, липа и топола. На периферији града може се наћи крупна дивљач попут срне и дивље свиње, док су зечеви, лисице, куне, ласице, творови и јазавци најчешћи ниски сисари. Планирани објекат се налази у изолованој индустријској зони у близини пруге Београд-Бар, што води ка терцијарном екосистему са коровским и инвазивним врстама. У близини локације НТП-а нема заштићених подручја.

Пејзажни и визуелни аспекти. Будући да се локација Пројекта налази у предграђу Чачка и окружена је објектима индустријског типа, не очекује се да ће нови НТП имати негативне визуелне утицаје или утицаје на пејзаж.

Материјал и отпад. Прикупљање и отклањање отпада врши ЈКП „Комуналац“ Чачак. Отпад се привремено одлаже на трансфер станици, која укључује и центар за рециклажу отпада. Са трансфер

¹¹ https://www.seismo.gov.rs/Seizmicnost/Karte_hazarda_e.htm

¹² Извештај о квалитету ваздуха из 2021. године: https://www.zdravljecacak.org/dokumenta/korisne-informacije/GODISNJI_IZVESTAJ_vazduh_21_Cacak_2021.pdf

станице отпад се свакодневно одвози на регионалну санитарну депонију „Дубоко“, где се компоненте које се могу рециклирати одвајају, сортирају и продају овлашћеним рециклажама.

4.3 Крушевац

Локација планираног НТП-а. Предложени објект у Крушевцу налази се 5 км од центра града и налази се у индустријској зони окруженој тешком индустријом и објектима са прљавом технологијом. Грађевинска парцела има излаз на магистрални пут преко споредне улице и интерне саобраћајнице у склопу објекта. Локација будућег НТП-а у Крушевцу може се видети на Google Earth приказу испод.

Слика 2: Google Earth приказ будуће локације НТП у Крушевцу

Хидрографска мрежа. Крушевац има густу мрежу водотока, пре свега у брдско-планинским пределима, са Западном Моравом као главним басеном. Река Расина, која се налази у близини локације пројекта (удаљена око 60 м), је притока Западне Мораве и има неколико мањих притока. Постоји и басен Рибарске реке који припада басену Јужне Мораве. Подручје је богато минералним, термоминералним и термалним водама, са 11 минералних извора који се истражују због балнеолошких својстава.

Квалитет воде. Последњи доступни подаци о квалитету површинских вода су из маја 2021.године. У односу на локацију пројекта, мерења параметара квалитета воде вршена су узводно и низводно од реке Расине. Узорци воде са обе мерне станице били су истог квалитета – пХ вредности су биле у прописаним границама, вредности укупног азота су биле у оквиру треће класе, а остали испитивани параметри хемијске анализе су били у оквиру прве и друге класе.

Водовод и дистрибуција. Управљање и снабдевање водом врши ЈКП „Водовод Крушевац“. Извор водоснабдевања је језеро Ћелије које је вештачки направљено на реци Расини. Сирова вода се прерађује у воду за пиће у постројењу за пречишћавање воде.

Управљање отпадним водама. Крушевачка канализација је посебног типа, укупне дужине од око 250 км. Мрежом управља и одржава је ЈКП „Водовод Крушевац“. На локацији Пројекта тренутно не постоји канализација, али је у плану њена изградња. Планирано је испуштање атмосферских вода са парцеле НТП-

а у реку Расину. Постројење за пречишћавање отпадних вода у Крушевцу прерађује отпадне воде од 90.000 људи.

Земљиште. Крушевац се налази у котлини која је настала од Панонског залива. Под утицајем сложених педогенетских фактора формиран су различити типови земљишта – колувијум, ранкерско земљиште, вертисол, еутришни камбисол, флувисол, алувијум и хумофлувисол. Регион Крушевца се налази у зони сеизмичког интензитета од 7° на МСЦ скали, што значи да није подложен разорним земљотресима.

Климатски фактори и климатске промене. Крушевац има умерено континенталну климу са просечном годишњом температуром од 12.4°C и просечном годишњом количином падавина 578.3 мм. Предвиђа се пораст температура до 4.5°C до краја века, а очекује се да ће количина падавина или остати иста или ће се смањити за 10%. Најчешћи климатски ризици у овој области су бујичне поплаве и суше, које су у прошлости изазивале штету. Ризик од клизишта је означен као низак до средњи.

Квалитет ваздуха. Завод за јавно здравље Крушевац редовно прати загађење ваздуха путем 6 мерних станица. Извештај о квалитету ваздуха за 2021.годину показао је да је квалитет ваздуха генерално задовољавајући. Међутим, током зимских месеци забележен је повећан ниво чађи због почетка грејне сезоне и метеоролошких услова. Концентрације PM_{2.5} и PM₁₀ се не прате.

Бука. Завод за јавно здравље Крушевац четири пута годишње мери нивое буке на 12 локација у граду. Према Извештају о мерењима буке из октобра 2022.године¹³, измерени нивои буке имали су значајно веће вредности током дана и вечери. Бука настаје углавном од саобраћаја (аутобуси градског превоза, тешки камиони и лака возила), али и из кафића, барова и клубова током ноћи. Локација пројекта није међу локацијама на којима се врши мерење.

Биолошки и еколошки ресурси. Крушевац не располаже систематским и потпуним подацима о биодиверзитету. Шуме покривају 32% површине града. Од 340 врста птица у Србији, 218 се налази у географском региону који обухвата Крушевац. Од 94 врсте сисара у Србији, 34 врсте живе у Крушевцу. Што се локације пројекта тиче, мали зелени појас са реком налази се у непосредној близини, али без значаја за биодиверзитет нити врсте конзерваторске вредности.

Пејзажни и визуелни аспекти. Подручје Пројекта је у слабо насељеној индустријској зони. Локацију карактерише равничарски рељеф са ретким шумским растињем и травом у близини. На подручју Пројекта нема стамбених зграда нити зелених површина. Не очекује се да ће нови НТП имати негативне визуелне утицаје или утицаје на пејзаж.

Материјал и отпад. Сакупљањем и одлагањем отпада у Крушевцу руководи ЈКП „Крушевац“. Сав отпад, укључујући комунални и грађевински отпад, одвози се на општинску несанитарну депонију „Срње“. Депонија, која се налази 6,5 км од центра града, има само основну инфраструктуру. Пројекат санације депоније започет је 2021.године и обухвата изградњу санитарне депоније, Центра за управљање отпадом и набавку контејнера за отпад. Очекује се да пројекат буде завршен до 2024.године.

¹³ Доступно на: <https://krusevac.ls.gov.rs/wp-content/uploads/2020/06/Jesen-KS-003.pdf>

5 ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПЛАВЉАЊЕ УТИЦАЈИМА

Следећа табела представља резиме идентификованих утицаја и предложених мера за ублажавање. Мере су укључене у План управљањем ЖС&СП Пројекта („ЕСМП“) и ЖС&СП акциони план („АПЗЖССП“).

Табела 1 – Идентификовани утицаји и предложене мере ублажавања

Тема	Идентификовани утицаји/ризици	Предложене мере ублажавања
Вода	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > <u>Током фазе изградње</u>, постоји ризик од случајног цурења мазива и горива из тешке машинерије и повећаног ослобађања седимента због ископавања тла у близини површинских водотока, што може довести до повећане замућености воде. Ниво подземне воде такође може да порасте током периода јаких киша, што доводи до загађења подземних вода, и важно је одржавати дренажни систем на локацији да би се испуштање svelo на минимум. > С обзиром на то да ће сва три НТП-а бити прикључена на јавне водоводне системе својих градова, доћи ће до додатног исцрпљивања водних ресурса <u>у оперативној фази, фаза рада НТП-а</u>. Међутим, очекује се да ће овај утицај бити минимизиран кроз мере уштеде воде и ефикасности. 	<ul style="list-style-type: none"> > У <u>фази изградње</u>, извођачи ће бити одговорни за развој и имплементацију плана организације градилишта који укључује мере у вези са управљањем опасним материјама и заштитом квалитета воде (нпр. уља, мазива и друге опасне материје које се користе у изградњи треба да се чувају у посебним затвореним и непропусним посудама). Извођачи ће морати да одржавају интегритет система за одводњавање локације чишћењем и деблокадом одвода како би спречили загађење подземних вода. > У <u>оперативној фази, фаза рада НТП-а</u>, НТП-ови ће морати да спроведу следеће мере за смањење потрошње воде: <ul style="list-style-type: none"> ○ Да развију посебне циљеве очувања воде/кључне индикаторе учинка и да прате учинак у складу са циљевима. ○ Редовно да проверавају да ли цури вода и одмах да поправљају. ○ Редовно да чисте славине јер се седименти могу акумулирати и смањити проток. ○ Прикупљају и користе кишницу за наводњавање. ○ Образују особље и кориснике о иницијативама за уштеду воде и охрабрују их да допринесу идејама за уштеду воде.
	<p>Могући проблеми за НТП Чачак и Крушевац</p> <ul style="list-style-type: none"> > <u>У оперативној фази, фаза рада НТП-а</u>, планирано је повезивање будућих НТП-ова на санитарну канализациону мрежу, али уколико изградња канализационог система остане незавршена, може доћи до директног испуштања непречишћених отпадних вода и штетних утицаја на квалитет површинских вода. Међутим, требало би напоменути да су Западна Морава и Расина већ загађене. Атмосферске воде у Крушевцу ће се испуштати у реку Расину, а у Чачку у суседне зелене површине. Пре испуштања, атмосферске воде ће се третирати у сепараторима масти и уља, тако да се не очекују штетни утицаји на воду. 	<ul style="list-style-type: none"> > <u>Пре почетка рада</u>, НТП у Чачку и Крушевцу морају да обезбеде прикључење нових објеката на планирану канализациону мрежу, у складу са условима прописаним од стране локалних јавних предузећа за управљање канализацијом. У случају да канализациона мрежа није завршена пре пуштања у рад објеката НТП-ова, НТП-ови ће бити у обавези да инсталирају самостални пакет за пречишћавање отпадних вода из домаћинства и одржавају га према упутствима произвођача. НТП-ови морају да обезбеде редовно одржавање сепаратора масти и уља од стране овлашћених лица уз правилно одлагање насталог муља.
Земљиште	<p>Сви НТП-ови</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> > <u>Фаза изградње:</u> Не очекује се значајна штета по структуру или квалитет земљишта од ископа земље, али опасан отпад, грађевински остаци, отпадно гориво, мазива и филтери за уље могу узроковати контаминацију земљишта. Околно земљиште такође може бити под утицајем присутних опасних материја као што су уља из машина, али то се сматра ограниченом и случајном ситуацијом, а не нормалном појавом током грађевинских активности. > Не очекују се значајни утицаји на земљиште у оперативној фази, фази рада НТП-а. 	<ul style="list-style-type: none"> > Требало би применити <i>предложене мере ублажавања за воду.</i>
<p>Квалитет ваздуха</p>	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > Главни потенцијални негативни утицаји на квалитет ваздуха <u>у фази изградње</u> односе се на смањење квалитета спољашњег ваздуха због: (а) емисије грађевинске прашине и (б) емисије издувних гасова из процеса сагоревања у грађевинској опреми и возилима. > Не очекују се значајни утицаји на квалитет ваздуха <u>у оперативној фази, фази рада НТП-а.</u> 	<ul style="list-style-type: none"> > За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће израдити и имплементирати <i>план организације градилишта</i>. План ће бити фокусиран на мере контроле дисперзије прашине од грађевинских активности на оближње рецепторе, као и на емисије из машина.
<p>Бука и вибрације</p>	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > <u>У фази изградње</u> потенцијални утицаји буке односе се на грађевинску опрему, генераторе, мешалице за бетон и машине које ће изазвати буку на градилиштима. Бука ће такође бити генерисана процесима који се спроводе на локацији. НТП Чачак и Крушевац се налазе у подручјима са малом густином насељености, па се очекују само мањи поремећаји у окружењу. > Не очекују се значајни утицаји буке и вибрација <u>у оперативној фази, фази рада НТП-а.</u> <p>Могући проблеми за НТП Ниш</p> <ul style="list-style-type: none"> > <u>У фази изградње</u>, НТП Ниш, који се налази у универзитетском насељу, окружен образовним и студентским сервисима, може бити под утицајем загађења буком која утиче на окружење за учење и негативно утиче на образовне активности. 	<ul style="list-style-type: none"> > За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће израдити <i>план организације градилишта</i>, који ће укључивати активности као што су управљање бучном грађевинском опремом, имплементација прилагодљивог радног протокола и радног времена у складу са националним законодавством о радном времену и нерадним данима (празницима), као и одговарајућу комуникацију са јавношћу. > За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће такође укључити у <i>план организације градилишта</i> посебне мере за контролу буке и вибрација (нпр. корисници објекта ће бити унапред обавештени о планираним активностима). У случају да се очекују кумулативни утицаји са другим развојем у окружењу, организовати договор о распореду радова са извођачем и стручним надзором како би се избегло истовремено извођење бучно интензивних радова.
<p>Климатски фактори и климатске промене</p>	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > <u>У фази изградње</u>, главни негативан утицај пројекта на животну средину је емисија гасова стаклене баште из грађевинског материјала и опреме, уз мању потенцијалну појаву поплава током интензивних падавина на градилишту у Чачку, због депресије земљишта. 	<ul style="list-style-type: none"> > За <u>фазу изградње</u>, извођач ће израдити и имплементирати <i>план организације градилишта</i> и укључиће мере претходно дефинисане у оквиру квалитета ваздуха, као и: следеће мере за смањење негативних утицаја климатских опасности: <ul style="list-style-type: none"> ○ Имати план за заштиту опреме и особља ако локација поплави.

<p>> У оперативној фази, фази рада НТП-а, потрошња енергије (посебно електричне енергије) за рад нових НТП-ова ће индиректно допринети повећању емисије CO₂ која потиче од производње енергије. Да би се ублажио утицај, коришћење обновљивих извора енергије („ОИЕ“) је укључено у пројекат НТП-а за производњу зелене енергије потребне за њихов рад. Прописане су и неке додатне мере енергетске ефикасности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Имати план за уклањање воде (вода треба да се испразни на улици која има систем атмосферске воде или да се пумпа у цистерне да би се безбедно извукла ван локације). ○ Удаљити складиште материјала од подручја подложних поплавама. ○ Чувати електричну и механичку опрему изнад пројектованих висина поплава. ○ Обављати „врше радове“ попут брушења и заваривања, даље од запаљивих материја. ○ Имати план и опрему за гашење пожара. <p>> За оперативну фазу, фазу рада НТП-а, НТП-ови ће бити одговорни за имплементацију истих мера ублажавања као и код <i>квалитета ваздуха</i> као и следеће мере за смањење емисије CO₂:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Развити посебне циљеве уштеде енергије и горива/кључне индикаторе учинка и пратити учинак у складу са циљевима. ○ Максимално повећати дневну светлост. ○ Искључити светла када се не користе или када је природно дневно светло довољно. ○ Спровести редован програм одржавања осветљења. ○ Активирати подешавања мировања на свим штампачима, фотокопир машинама, факс машинама, скенерима, и више-функционалним уређајима тако да аутоматски улазе у режим мировања са ниском потрошњом када су неактивни. ○ Вратити термостат увече и у другим временима када зграда није заузета. ○ Вршити редовно одржавање опреме за грејање и хлађење како бисте гарантовали ефикасан рад током целе године. ○ Редовно мењати или чистити филтере за грејање, вентилацију и климатизацију сваког месеца током сезоне хлађења или грејања. ○ Калибрисати термостате да бисте били сигурни да су њихова читавања температуре околине тачна и прилагодите задате вредности температуре за сезонске промене. ○ Образујте кориснике о основним принципима управљања енергијом.
<p>Могући проблеми за НТП Чачак</p> <p>> Утицај климатских опасности још није забележен, али постоји мали ризик од поплава у Чачку током обилних киша у оперативној фази, фази рада НТП-а. Овај ризик биће смањен када град Чачак буде изградио атмосферску канализацију.</p>	<p>> За оперативну фазу, НТП Чачак припремити процедуру за реаговање у случају поплава која ће садржати план заштите опреме и особља, као и план уклањања воде. Одржавати интегритет система за одводњавање локације чишћењем и деблокадом одвода.</p>
<p>Сви НТП-ови</p>	

<p>Пејзаж и визуелни аспекти</p>	<ul style="list-style-type: none"> > <u>Грађевински радови</u> ће створити привремене, локализоване негативне визуелне утицаје због присуства радника и машина на градилиштима и радовима на ископу, рововима и асфалтирању. > Не очекују се значајни утицаји на пејзаж и визуелни утицај у <u>оперативној фази, фази рада НТП-а</u>. 	<ul style="list-style-type: none"> > За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће израдити <i>план организације градилишта</i> који ће укључити <i>мере у вези са управљањем визуелним и пејзажним аспектима</i> (нпр. одржавати градилиште чистим након завршетка грађевинских радова). > Пошто се не очекују значајни утицаји у <u>оперативној фази, фази рада НТП-а</u>, не предлажу се мере ублажавања.
<p>Материјали и отпад</p>	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > Главни негативни утицај у <u>фази изградње</u> је стварање већих количина грађевинског отпада, укључујући и ископано земљиште. Такође се може очекивати присуство опасног отпада који може укључивати контаминирано земљиште, грађевински отпад, отпадно гориво и мазива, филтере за уље и батерије. > У <u>оперативној фази, фази рада НТП-а</u> може се очекивати стварање отпада сличног оном из домаћинства. Могуће је очекивати стварање посебних категорија отпада због нових индустријских/производних објеката који ће се градити и користити. Нове врсте отпада зависиће од активности будућих корисника НТП-а. <p>Могући проблеми за НТП Крушевац</p> <ul style="list-style-type: none"> > У <u>фази изградње</u>, поред горе наведеног, може се наићи и на присуство азбеста. 	<ul style="list-style-type: none"> > За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће припремити <i>план организације градилишта</i> који ће обухватити све активности повезане са производњом отпада током изградње и максимизирати поновну употребу и рециклажу. Требало би обезбедити одвајање и селекцију различитих врста отпада на лицу места, а највећи део ископаног материјала генерисати да би се поново употребио као инжењерски материјал за пуњење (посебно у Нишу и Чачку). > У <u>оперативној фази, фази рада НТП-а</u>, НТП-ови ће развити и имплементирати <i>смернице за управљање отпадом за станаре</i> које ће предвидети сегрегацију отпада на извору укључујући амбалажни отпад, електрични и електронски отпад и друге посебне категорије отпада и њихов трансфер лиценцираним компанијама за отпад. Уговори о рециклажи отпада ће се закључивати између НТП-ова и предузећа за отпад. > За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће израдити <i>план управљања азбестом као део плана организације градилишта</i> или као самосталан документ.
<p>Културно наслеђе</p>	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > У <u>фази изградње</u>, пројекат нема потенцијал да утиче на било које познато културно наслеђе пошто таква добра не постоје у близини било које од три локације. Постоји, међутим, могућност случајних налаза на планираним грађевинским парцелама приликом извођења темељних радова и изградње подземних гаража. 	<ul style="list-style-type: none"> > За <u>фазу изградње</u>, од извођача ће се захтевати да развије процедуру за случајно откриће коју треба предузети уколико се пронађу културно значајна добра и обучи раднике о овој процедури. > Пошто се у <u>оперативној фази, фази рада НТП-а</u> не очекују ризици за културно наслеђе, не предлажу се мере за ублажавања.
<p>Здравље и безбедност радника</p>	<p>Сви НТП-ови</p> <ul style="list-style-type: none"> > Током <u>грађевинских активности</u>, радници могу бити изложени неким од уобичајених опасности по здравље и безбедност са којима се радници могу суочити на градилиштима, укључујући опасности од струјног удара, падове са висине, излагање буци, прашини, испарењима итд. 	<ul style="list-style-type: none"> > Извођачи ће у <u>фази изградње</u> бити у обавези да примењују национални <i>Правилник о безбедности и здрављу на раду у току извођења грађевинских радова</i> и <i>Правилник о садржини плана организације градилишта</i>. > Од уговарача ће се тражити да развију план управљања здрављем и безбедношћу у изградњи („ПУЗБИ“) у складу са добром међународном праксом за управљање ризицима за све раднике који ће, између осталог, укључивати следеће мере ублажавања: обезбеђивање одговарајуће ЛЗО радницима, обезбеђивање обуке о

		<p>безбедносним процедурама и употреби ЛЗО, ограђивању и сигнализацији места рада и др.</p> <p>> Усклађеност ће пратити стручни надзор.</p>
	<p>Могући проблеми за НТП Крушевац</p> <p>> У <u>фази изградње</u>, постоји потенцијални ризик од излагања радника материјалима који садрже азбест током реконструкције у Крушевцу.</p>	<p>> За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће израдити <i>план управљања азбестом</i> као део <i>плана организације градилишта</i> или као самосталан документ.</p>
Рад и услови рада у току изградње	<p>Сви НТП-ови</p> <p>> Постоје потенцијални ризици од неспровођења националне законске регулативе о раду од стране извођача (нпр. непријављени рад, дуги сати рада) или услова ЕБРД-а (непостојање жалбених механизма за раднике) ако се њима не управља на одговарајући начин.</p>	<p>> За <u>фазу изградње</u>, следећи захтеви ће бити укључени у тендерске спецификације: сви радници (укључујући све подизвођаче) морају имати уговоре о раду у складу са националним законодавством; сви радници морају имати приступ политикама и процедурама људских ресурса; жалбеним механизмима за све раднике (укључујући подизвођаче) мора бити успостављен у складу са захтевима ЕБРД-а.</p> <p>> Усклађеност са стандардима рада ће пратити стручни надзор.</p>
	<p>Могући проблеми за НТП Чачак и Крушевац</p> <p>> За <u>оперативну фазу</u>, нема специфичних ризика у вези са радом и условима рада јер НТП-ови раде у складу са националним Законом о раду. Међутим, НТП Чачак и НТП Крушевац још увек нису донели интерни правилник о раду у складу са Законом.</p>	<p>> <u>Пре почетка рада</u>, НТП Чачак и НТП Крушевац би требало да усвоје интерни правилник о раду у складу са Законом о раду.</p>
Здравље и безбедност заједнице	<p>Сви НТП-ови</p> <p>> Очекује се да ће сви утицаји на здравље и безбедност заједнице током <u>грађевинских активности</u> бити мањи и привремени, и да се односе на сметње у околним заједницама које се односе на повећану буку услед рада машина, повећану прашину, гужве у саобраћају итд. Посебну пажњу треба посветити проблемима здравља и безбедности заједнице јер је пројектно подручје окружено објектима намењеним образовању, научно-истраживачкој делатности и студентским домовима.</p> <p>> Не очекује се да ће ризик од прилива радника и насиља над женама бити значајан јер број радника неће бити велики због природе пројекта, а градилишта ће бити у затвореним комплексима у зонама индустријског типа, које ће пажљиво пратити стручни надзор на локацији у сваком тренутку.</p>	<p>> За <u>фазу изградње</u>, извођачи ће развити и имплементирати план управљања здрављем и безбедношћу у изградњи (CHSMP) у складу са добром међународном праксом за управљање ризицима за све раднике и заједнице погођене пројектом, као и план управљања саобраћајем, и да укључи <i>мере које се односе на здравље и безбедност заједнице, укључујући управљање саобраћајем</i> (нпр. омогућити слободан проток возила и пешака у мери у којој је то могуће, спречити неовлашћени приступ јавности градилиштима, увек учинити доступним информације о жалбеном механизму на видљивим локацијама у оквиру градилишта, итд.).</p>
ИКТ и сајбер безбедност	<p>Сви НТП-ови</p> <p>> За <u>оперативну фазу, фазу рада НТП-а</u> посебну пажњу треба посветити пројектовању и локацији серверских и контролно-мониторских просторија у НТП-овима с обзиром на то да ИКТ систем може бити изложен додатним ризицима услед утицаја на животну средину (нпр. поплаве), као и сајбер претњи и друге класе негативних утицаја.</p>	<p>> <u>Пре фазе изградње</u>, пројектанти треба да развију план детаљног дизајна за серверске собе и собе за контролно-надгледање и спроведу детаљну процену тренутне локације серверске собе и дизајна како би идентификовали све потенцијалне ризике. Сервер собе не би требало да буду у подрумима или у приземљу како би се спречила поплава. Контролно-надзорна соба треба да буде</p>

> У оперативној фази, фази рада НТП-а ризици повезани са ИКТ операцијама укључују сајбер нападе, цурење података, губитак основних података, недостатак сајбер безбедности и политике приступа подацима и друге ризике који произилазе из технологија које се развијају. Ови ризици могу угрозити безбедност осетљивих информација и система, довести до губитка података и повећати рањивост система НТП-ова.

пројектована и смештена поред серверске собе ради лакшег приступа, праћења и брзог реаговања у случају проблема.

> За оперативну фазу, фазу рада НТП-а, НТП-ови треба да развију свеобухватан ИКТ (обухватајући информационе системе, језгра и приступне мреже) безбедносни план који укључује мере за исказивање идентификованих ризика, укључујући превенцију, ублажавање, отпорност и механизме опоравка, процедуре и интерна правила. Механизме опоравка резервних копија треба планирати и верификовати.

6 ОБЈАВЉИВАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА И КОМУНИКАЦИЈЕ

Министарство за јавна улагања намерава да пружи све релевантне информације о пројекту на локалном и енглеском језику (где је то прикладно). Детаљан **План укључивања заинтересованих страна** („План“) развијен је за овај Пројекат, који наводи програм укључивања заинтересованих страна и програм комуникације, укључујући приступ пројектном жалбеном механизму. Контакт подаци за све упите или жалбе у вези са пројектом наведени су испод:

<p>Министарство за јавна улагања – Јединица за управљање пројектом <i>Е-маил:</i> kabinet@obnova.gov.rs Тел: +381 11 3617-737 +381 11 3617-584 <i>Адреса:</i> Немањина 11, 11000 Београд <i>Интернет страница:</i> www.obnova.gov.rs</p>
--

Како је разрађено у План-у, ЈУП ће предузети **следеће активности објављивања и консултација:**

- ЈУП ће што је раније могуће у процесу развоја пројекта објавити:
 - Овај нетехнички резиме (НТР) пројекта;
 - План укључивања заинтересованих страна (План) и жалбени образац за јавност.

Документа ће бити јавно доступна на српском и енглеском језику у електронском и штампаном облику на адресама:

	Интернет страница	Адреса
Министарство за јавна улагања/ЈУП	www.obnova.gov.rs	Немањина 11, Београд
НТП Ниш	www.ntp.rs	Александра Медведева 2а, Ниш
НТП Чачак	www.ntpcacak.rs	Др Драгише Мишовића 169, Чачак
Пословни инкубатор Крушевац	www.bizniskubator.rs	Јасички пут 9а, Крушевац

- Након објављивања горе наведених документа, ЈУП ће охрабрити давање повратних информација од заинтересованих страна тако што ће обезбедити период од месец дана за добијање мишљења и сугестија, и у ту сврху:
 - објавити на интернет страници Министарства и осигурати да НТП-ови објаве на својим интернет страницама обавештење са контакт детаљима особе ЈУП-а, као и роком за подношење коментара, и
 - објавити у локалним медијима доступност горе наведених докумената за објављивање.

ЈУП ће затим размотрити све коментаре и предлоге и израдити кратак извештај („матрица коментара“) о примљеним коментарима и одговорима ЈУП-а. Извештај ће бити објављен на интернет страници Министарства.

- Индивидуалне консултације биће организоване за посебна питања на иницијативу ЈУП-а, Министарства или било које групе/појединца заинтересованих страна.
- ЈУП ће обезбедити да НТП Крушевац, Ниш и Чачак такође објаве информације о локацији, обиму, времену и трајању планираних радова и било којим очекиваним прекидима и непријатностима у саобраћају путем својих интернет страница и на локалним ТВ/радио станицама, најмање 15 дана пре почетка радова.